

м. Харків, Україна

ІСТОРИЧНА ОСВІТА ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

На початку ХХІ ст. перед системою освіти України постала необхідність розв'язання завдань пов'язаних з формуванням у молоді компетенцій громадянської освіти. Її важливою складовою є національно-патріотичне виховання, що передбачає використання знань зі сфери гуманітарних дисциплін, зокрема історії. Метою пропонованої наукової розвідки є визначити гуманітарні компетенції громадянської освіти та розкрити засоби їхнього опанування в контексті національно-патріотичного виховання.

Оволодіння гуманітарними громадянськими компетенціями передбачає усвідомлення власної національної ідентичності, розуміння значення історичної пам'яті та її впливу на суспільно-політичні процеси, спроможність реалізувати свій потенціал в умовах сучасного суспільства. Історичний компонент громадянської освіти є головним ресурсом всебічного самовдосконалення особистості, основою її становлення як громадянина. Гуманітарна складова громадянської освіти повинна формувати у молоді ціннісні орієнтири: усвідомлення рівності громадян перед законом, повагу до прав і свобод людини, шанобливе ставлення до національної культури,

патріотизм, толерантність. Разом з цим, знання вітчизняної історії повинно допомогти молоді критично осмислювати навколишню дійсність, що є надзвичайно важливим для імплементації демократичних цінностей у сучасне українське суспільство.

Трансформація пострадянського суспільства в громадянське на теренах України відбувається в особливо складних умовах. В межах однієї країни існують досить чисельні спільноти, що практикують асиметричну політику історичної пам'яті. Показовими є результати загальнонаціонального соціологічного дослідження здійсненого у 2006 році фірмою «Ukraine Sociology Service» та центром «Українське демократичне коло». З'ясувалося, що лідерами симпатій для громадян України є Б. Хмельницький, Петро І, В. Чорновіл та Л. Брежнев [1, с.170 – 171]. На сучасному етапі для колективної історичної пам'яті української нації є властивим одночасне співіснування трьох моделей інтерпретацій минулого: української, російської і радянської [2, с. 317]. За таких умов, людина, позбавлена ґрунтовної історичної освіти, перетворюється на легкодоступний об'єкт інформаційних маніпуляцій. Як наслідок, громадянське суспільство стає вразливим для методів гібридної війни, втрачає соціально-політичну стабільність і контроль над армією. Так, наприклад, у 2014 р. під час анексії Російською Федерацією Кримського півострова з 13 тис. військовослужбовців Збройних сил України, розміщених на той момент на півострові, лише 3,9 тис. осіб залишилися вірними присязі [3].

Таким чином, першочерговими завданнями громадянського суспільства є внутрішня консолідація і досягнення консенсусу стосовно бачення перспектив розвитку соціуму як громадянської нації. Важливою передумовою реалізації цих завдань в Україні є організація системного опанування молоддю історичного компоненту громадянської освіти у середній і, що є особливо важливим, у вищій школі. Саме університетська освіта має сформувати світоглядну концепцію учасників навчального процесу, навчаючи їх осмислювати історичні події в комплексі. Ґрунтовне вивчення гуманітарної складової громадянської освіти має забезпечити ціннісно-світоглядну складову компетентності вітчизняної інтелектуальної еліти, що буде здатна захистити національні інтереси України.

Список літератури: 1. *Вишняк О. І.* Соціологічний аналіз ставлення громадян України до історичних постатей / О. І. Вишняк // Національна та історична пам'ять : зб. наук. праць. Вип. 2. К.: ДП «НБУ “Пріорітети”», 2012. С. 168 – 177. 2. *Наумова І. Б.* Проблеми історичної пам'яті в сучасних українських дослідженнях: історіографічний аспект. // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. 2012. Вип. XXXIII. С.315 – 320. 3. ЗМІ дізналися, яка доля спіткала кримських силовиків-зрадників України // Військова панорама. 2017. 6 жовтня. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://wartime.org.ua/34923-zm-dznalisya-yaka-dolya-sptkala-krimskih-silovikv-zradnikov-ukrayini.html>

- Bibliography (transliterated):** 1. Vyshniak O. I. Sotsiologichnyj analiz stavlennia hromadian Ukrainy do istorychnykh postatej / O. I. Vyshniak // Natsional'na ta istorychna pam'iat' : zb. nauk. prats'. Vyp. 2. K.: DP «NVU “Priorityty”», 2012. P. 168 – 177. 2. Naumova I. B. Problemy istorychnoi pam'iaty v suchasnykh ukrains'kykh doslidzhenniakh: istoriohrafichnyj aspekt. // Naukovi pratsi istorychnoho fakultetu Zaporiz'koho natsional'noho universytetu. 2012. Vyp. XXXIII. P. 315 – 320. 3. ZMI diznalyisia, iaka dolia spitkala kryms'kykh sylovykiv-zradnykiv Ukrainy // Vijs'kova panorama. 2017. 6 zhovtnia. Access mode: <http://wartime.org.ua/34923-zm-dznalisya-yaka-dolya-sptkala-krimskih-silovikv-zradnikv-ukrayini.html>

Мотенко Я. В.

ІСТОРИЧНА ОСВІТА ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

У статті розглянуто роль історичного компонента середньої і вищої освіти для формування громадянського суспільства в Україні на початку ХХІ ст. Ґрунтовне вивчення гуманітарної складової громадянської освіти має забезпечити формування ціннісно-світоглядної компетентності вітчизняної інтелектуальної еліти, здатної захищати національні інтереси України.

Ключові слова: громадянське суспільство, громадянська освіта, історичні дисципліни.

ИСТОРИЧЕСКОЕ ОБРАЗОВАНИЕ КАК ФАКТОР ФОРМИРОВАНИЯ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА

В статье рассмотрена роль исторического компонента среднего и высшего образования в формировании гражданского общества в Украине в начале XXI в. Тщательное изучение гуманитарной составляющей гражданского образования должно обеспечить формирование ценностно-мировозренческой компетентности отечественной интеллектуальной элиты, способной защищать национальные интересы Украины.

Ключевые слова: гражданское общество, гражданское образование, исторические дисциплины.

Motenko Y. V.

HISTORICAL EDUCATION AS A FACTOR OF FORMATION OF CIVIL SOCIETY

In the paper the role of the historical component of the secondary and higher education for the formation of civil society in Ukraine in the beginning of 21st century is considered. A thorough study of the humanitarian component of civic education is thought to provide the formation of a value-worldview competence of the intellectual elite able to protect the national interests of Ukraine.

Key words: civil society, civic education, historical disciplines.